

קוֹמ הַתְּעוּבָה עִם מַתְאֵל

מלחמת 30 השנה

רוח רעה מהלכת אימים על פני שכונת מחלול, היא הרוח הרעה של עיריית תל-אביב, המאיימת לחסל את הצריפים. שני מחנות עומדים זה מול זה ומשחיתים הן דעות פנוי וצחי' על-תנאי. מצד אחד עומדת עיריית תל-אביב, שהתבצרה מאחורי חומה עבה של תיקי ניי, כוסות של תה ושפר פרות סלפון של באקליט ומצד שני, פרו' לטריון מגוייד ומיובל, שהתחפר בחולות שפתיים בצריפים של עץ, המכוסים מבחוץ ניר זפת מסויי.

קל היה, השבוע, לסרוק את שדה-הקרב, כי הצדדים הלוחמים הכריזו על הפוגה כדי לחלץ את הפצועים שנפלו בשטח ההפקר, בסיבוב הראשון שהתנהל בבית-הדיון ה' עליון. היה זה בסך הכל סיבוב קטן, משש סי, בו הגישו התושבים צו-על-תנאי נגד העירייה, על השפיקעה את השטח עליו עומדים הצריפים לצורכי-פיתוח. כיוון ש-הצדדים פתחו בפעולות ריכוך פסיכולוגיות עיריית תל-אביב שידרה בקול ישראל ומסרה הודעות לעיתונים, שמעכשיו והלאה הכל בסדר והתושבים מנהלים משא ומתן על כניעה, בעוד שהתושבים אמרו את ההיפך מזה, וחילקו כרוזים בזה הלשון:

היֵשׁ כִּכְךָ צָדָק? יוֹשֵׁר? הַגִּי נֵת?

מרביתנו נמצאים במקום מהימים כאשר רק חולות היו מסביב. גרנו בשכונה ללא שאלות, טענות ומענות. איך אפשר לגור ב- צריפים מול פני הים הנוסף במוך החורף והגשמים אף אחד לא התעניין בנו ורק כאשר האדמה עולה מליונים נזכרו במסכי נים האלה כדי לחסל את שכונת העוני שלהם על-ידי מתן אלפים ספורים של לירות ש- אי-אפשר לקנות בהם אפילו לוז של תר- נגולות.

לא נזוו ממקומנו עד שזא תנתן לנו דירה תמורת דירתנו.

האשה הקטנה והצנומה שתקעה בתוך כף ידי את הכרוז, לא הסתפקה בזה, אלא גם נטלה את ידי וסחבה אותי אל בינות ה- צריפים, שאראה את המצב כמו עיני. ה- תובבתי בין הצריפים, עד שנכנסתי לדירתה של זהבה ליכטנברג. גברת ליכטנברג היתה עסוקה בגיהוץ חליפה של לקוח, אך היתה מיוכנה להניח את עבודתה בשביל להסביר לי על מה נטיש המאבק.

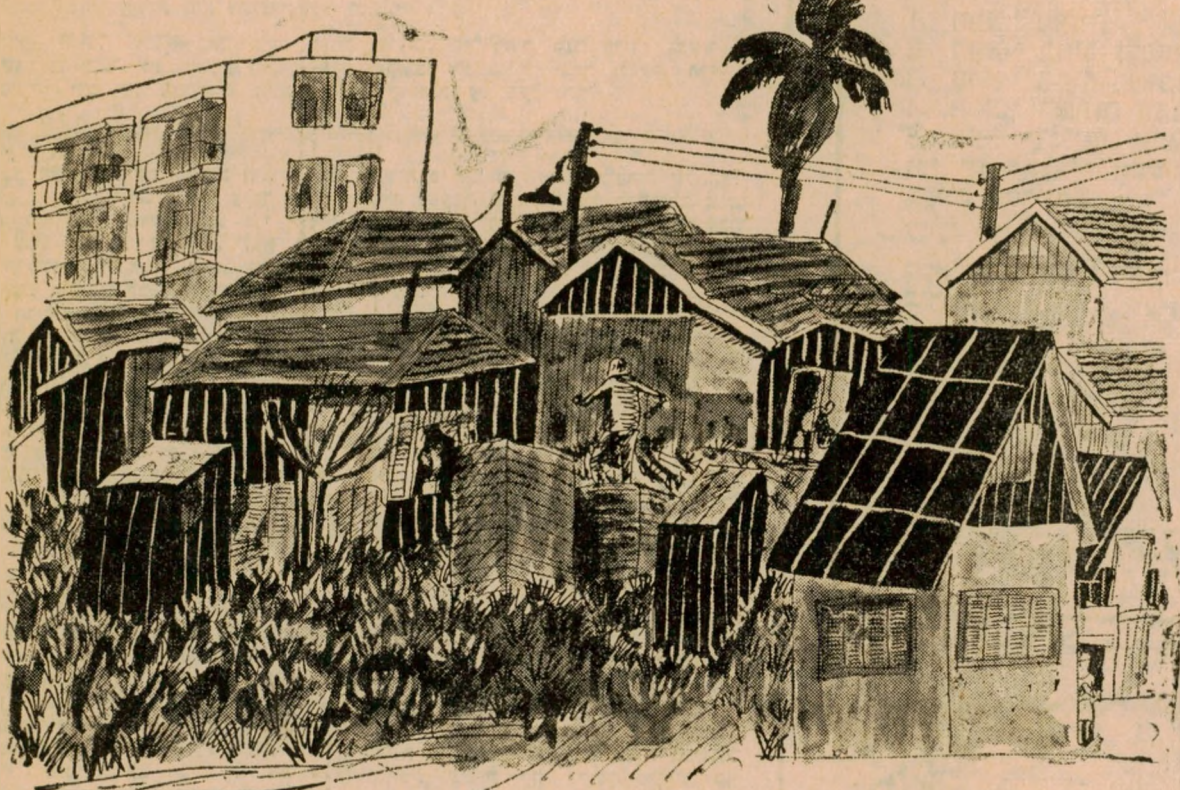
נדודים רבים עברה משפחת ליכטנברג מאז הגיעו לפני עשר שנים לבית-שאן. תחילה, כל זמן שבעה ואבי המשפחה היה בריא ושלם, נשאו איכשהו את נטל החיים. אך יום אחד חלה הבעל והחיים בבית-שאן, ללא מפרנס, הפכו קשים ונשאו והמשפחה עקרה ממקומה. נדוד לפי נדודו לשם, עד שהגיעו יום אחד לשכונת מחלול. כאן הציעו להם קס: דירת מגורים ומבסכה, תמורת שבעת אלפים לירות. משפחת ליכטנברג, שראתה פיתאום קנה קש מבצבץ מתוך ים החיים הגואש, נאחזה בו בשארית כוחה. אספו הלוואות מידידים, והפכו לתושבי מחלול. זה היה בשנת 59. בינתיים נפטר הבעל מ- מחלתו האנושה, והנטל עבר כולו לכתפי האם, שלא רק פירנסה את המשפחה, אלא גם החזירה את החובות ויתכן שהאופק היה משתפר במרוצת הזמן, אילו קראו יום בריה אחד, הודעה, שהחל מה-2 למאי, מופקע שש האדמה עליו עומד הצריף ו- עובר לרשות עיריית תל-אביב לצורכי-פ- תח, והתנאי הראשון לפיתוח הוא, כידוע, שהתושבים יארוזו את מטלטליהם וילכו למצוא לעצמם מקום מגורים אחר.

מרבית התושבי השכונה, השרויים כל ימי חייהם במלחמה עם הקיום ופת הלחם, קפצו מיד על התוחת הראשון שנודמן להם ויצאו לקרב היאוש: פנו לעורך-דיון והגישו צו- על-תנאי לבית-הדיון העליון. תחילה, כש- נתקבל הצו, היה ששון ושימחה ואפשר היה לראות בעליל, כיצד - בניגוד לכל חרוצי הלשון - הצדק בכל זאת מנצח. אבל אחרי חודש, שכבוטל הצו, שוב קיפלו התושבים זנב בין הדגליים.

עכשיו התחילה מלחמת העצבים. קול- ישראל הודיע, שהחל משא ומתן בין ה- צדדים. העיתונים גילו שרק ארבעה אנשים מהנגידים להסדרים החדשים עם העירייה והתנגדות מיעוט כזה כמוה כאין. התוש- בים, וזהבה ליכטנברג בתוכם, שמעו סוף- סוף את המילה הגואלת הסדרים. לקראת הדבר היה החליטו להתארגן. כינסו אסיפה כללית ובחרו ועד, שהלך לעירייה וחזר עם הבשורה המשמחת שהעירייה מסכימה לשלם 2,500 לחדר, ומוכנה גם לספק שיכון לכל

עות בשנה העשרים ואחת. בזמן המאורעות כרחנו ותפשנו מקום איפה שעכשיו רחוב בלפור, בתור פליטים; ובא דיונוף זיכרוננו לברכה, שהיה איש אמין מאוד, ותמיד רב עם אבא שלי, יהודה גלור, וזכרוננו לברכה. האנגלים, כמו שאתה רואה, ישבו פה על ההר, היה להם שם בית-הבראה ופה היה ריק. אז התחיל פיתאום להעביר את בית- הקברות המוסלמי מיפו להנה, ודיונוף ראה שיקחו את כל ההר ויעשו ממנו בית- קברות אחד גדול. אז הוא בא אלינו, ל-

דבר. אבל אם בכוח, אז אוריד להם משהו במוח. אתה רואה את הכריכה הזאת? במשך שלושה רגעים אני מוריד את זה לים ואף אחד לא ייהרג. דע לך שלגרש אנשים זה יותר גרוע מהנאצים." אחרי ששמעתי גם את דעת החדשים וגם את דעת החתיקים, הלכתי לשמוע מה אומר האויב, זאת אומרת דוקטור כדורי, מנהל מחלקת הנכסים של העירייה, שבדאי גם לו יש דעה משלו על העניין. מצאתי אותו במשרדו ברחוב אידלסון 30, ושאלתי אותו

שכונת מחלול בה התחפרו והתחברו בעלי הצריפים במלחמתם נגד העירייה המנשלת

המיעוץ במחיר של 6000 לירות לחדר. הלך ישראל אבולעפיה, חבר הוועד של מח- לול א' למקום השיכון, לראות את החדרים. לקח אתו מטר והלך. ניכנס לשיכון ומדד. מה מצאו חדר אחד 2.20 מ' על 3.20 מ'; חדר אחר - 3.80 מ' על 3.80 מ'.

אחרי שהגיעו כל הידיעות המשמחות ה- ללו אל אונה של זהבה ליכטנברג, עשתה לה הגברת חשבון: שילמה שיבעת אלפים ועכשיו תקבל רק חמשת אלפים בחזרה, ו- תצטרך עוד להוסיף משכנתא נוספת של שיבעת אלפים לירות, וכל זה בשביל מה? בשביל לגור בקצה יד-אליהו, בחדר שגדלו 3.20 מטר על 2.20 מטר.

עוד זהבה ליכטנברג עושה חשבונות, ושתי שכונות נכנסו פנימה. גם להן יש מה להגיד, אך בסופו של דבר הצרה היא אותה הצרה, המשותפת לכולם, אבל אני כבר לא יכולתי לשמוע כלום מפני שו- דרכן של שלוש נשים השרויות במצוקה, לדבר כולן בבת אחת.

בלפור, ונתן לכל אחד מאה וחמישים ל- רות, שנתפשה את השטח פה. בא אבא שלי ועוד כאלה ובנינו את הצריפים הראשונים ודיונוף נתן לנו על זה פתק, שזה כמו קושאן, על 99 שנה. הפתק היה כל הזמן אצל פולק, שהוא סופר, שמת אחר כך ב- צפת. אני בעיניים שלי ראיתי את הפתק ועכשיו צריך לחפש ולברוק איפה זה. אחרי כך התחילו המאורעות של 29. אני הייתי ב-23 ושמרתי פה על בית המסבחים של לבקוביץ וקיבלתי עשרה גרוש מכל אחד של ארבעה לישורים, כשהיה את התור שלו.

היו בהתחלה אולי שלושה או אולי שישה צריפים, ואני גר פה ארבעים שנה ואף פעם לא עזבתי, ואיזה סערות היו כאן בחורף אל תשאל ואני אומר לך שאני אוהב את המקום הזה וזו לא הפעם הראשונה שהם רוצים לזרוק אותנו מכאן. אני זוכר שזה היה לפני אולי 25 שנה, שבא פיתאום רוקח ועוד איזה שבדי אחד שדיבר אנגלית, ואני הייתי הראשון שבאו אלי ואמרו לי להוריד את הצריף. אמרתי לשבדי באנגלית שאני לא או וזה הגיע אפילו עד לאוונגיים של זה שישב בירוש- לים... מה שמו? רגע אחד. תן לי לז- כור... כן, נזכרתי - הנציב העליון, ו- הנציב העליון אמר לשבדי שיעזוב אותי. ארבעים שנה אני יושב פה ומשלם מסים, או לי אין זכות? אני צריך קושאן? אני בלי ים לא יכול לחיות. הנה אני שומע שהם בונים פה בית-מלון הילטון. או אם הם מוכרים את האדמה להילטון או אני רוצה עשרה אחוז שותפות, ואם רוצים לעשות גינה או בתים של העירייה, שיעשו אותי שומר. למה להביא שומר מאמריקה? אם יתנו לי חזר על הים, או טוב. אם לא יעשו לי שום דבר, לא אעשה להם שום

מה העניינים. חזר וסיפר כמו שבאמת סיפרו לי אנשי השכונה. הכל אמת ויציב. באמת לא מתכוננים לתת להם יותר מ-2,500 ל- לחדר מפני שזה היום מחיר של חדר ב- צריף מט לנפול ויותר לא מגיע להם. אגב שיחה זו, הזכיר פיתאום דוקטור כדורי, רי, שמחוץ לבקעיית תושבי הצריפים העניים, היתה גם בעייה של ארבעה דירים גדולים ובריאים כמו בית-החרושת לעיבוד עורות של לבקוביץ, מיפול המשי של דלפינר, הבית האדום וזבולון.

האם גם לאלה שילמתם לפי חשבון של אלפים וחמש מאות לירה לחדר? שאלתי את דוקטור כדורי. "עם דלפינר ולבקוביץ הגענו לידי ה- ס' דר שהתקבל על שני הצדדים. לפי הערכת שמואי מוסמך והם פינו את המקום. באיזה סכום?"

אני מצטער. זהו סוד של שני הצדדים ואינני מוכן לגלות אותה."

אני יש לי גם כן שכל ואני יכול לתאר לעצמי שאם לא מגלים לי את הסכום, סימן שזה סכום שראוי להתכבד בו ולא איזה לבעלי הצריפים, מה שמעלה מחדש את ה- שאלה אם כדאי בכלל לבן-אדם להיות עני ולגור בצריף. אילו אותי הייתם שואלים, הייתי אומר לכם שאחרי מה שראיתי במח- לול, דבר כזה לא משתלם.

כה אמר טוסבראהינדי

עניינם להם ולא יראו טלביזיה, אונגיים להם ולא ישמעו טרנזיסטור, אף להם ולא יריחו שאנל מספר 5.